

رێزگرتی ئیلاهی بۆ مەروڤ

[کوردی - کوردی - kurdish]

حاجی ئومید چەرۆستانی

وهەرگیڕانی: دهستهی بهشی زمانی کوردی له مائپه‌ری ئیسلام ه‌اوس

پیداچونه‌وهی: پشتیوان سابیر عه‌زیز

2012 - 1434

IslamHouse.com

التكريم الإلهي للإنسان

« باللغة الكردية »

أوميد عمر علي

ترجمة: فريق قسم اللغة الكردية بموقع دار الإسلام

مراجعة: بهشتيوان صابر عزيز

2012 - 1434

IslamHouse.com

رېزگرتى ئىلاھى بۆ مرۆف

سوپاس وستايش بۆ ئه و خوايهى كه مرۆقى له جوانترين شيوه دا دروست كردو پاشان كردى به جينشين وئاوه دانكه ره وهى سه ر زهوى، ودرود و سه لات و سه لاميش له سه ر ئه و پيغه مبه ر و پيشه وايهى كه هاوه له كانى فيرى ئه م ووته به نرخه كه كرد : « نحن قوم بعثنا الله لنخرج العباد من عبادة العباد إلى عبادة رب العباد » ئه و پيغه مبه رهى به هانتى مرۆقه كانى له به ندايه تى و كوئيلايه تى به نده كانه وه ده رهيئا بۆ ئازادى و به ندايه تى خواى گه و ره و ميهره بان .

خوشه و يستان ئه گه ر به وودرى سه رنجيكي ئايه ته پيروزه كانى قورئان و سوننه تى پيشه وا و سه روه رمان محمد المصطفى بده ين، بۆ مان رپوون ده بيته وه كه ئاينى پيروزى ئيسلام ئاينى مافه كانى مرۆقه به هه موو و اتاو مانا كانيه وه، چونكه ده ق گه ليكي زۆرمان ده كه ويته پيش چاو له و دوو سه رچاوه به رز

وپیروژهوه، که سه‌رجه‌میان داکوکی له‌ته‌واوی ئەو مافانه ده‌که‌نه‌وه، هەر له‌و ساته‌ی دلۆپه ئاوێکه وده‌که‌وێته ناو سکی دایکیه‌وه، وپاشان ده‌بیته کۆرپه‌له‌یه‌ک و دواتریش دێته دونیاوه و تا ئەو رۆژه‌شی ده‌نرێته ناو گۆر و ژیانی دونیا به‌جی ده‌هێلێت .

جا ئەم هه‌موو مافانه‌ی که خوا وپیغه‌مبه‌ره‌که‌ی داویانه به‌مرۆف چه‌ند بنه‌مایه‌کی سه‌ره‌کیان هه‌یه، که خۆیان له چه‌ند باب‌ه‌تیکی جیا جیادا ده‌بیننه‌وه، به‌یارمه‌تی خۆی گه‌وره هەر جاره ویه‌کیک له‌و بنه‌مانه‌ باس ده‌که‌ین :

بنه‌مای یه‌که‌م پێزگرتنی خۆی گه‌وره له‌مرۆقه‌کان :

پێزگرتن له‌ گرنگترین ئەو مافانه‌یه که خۆی گه‌وره وپه‌روه‌ردگار به‌خشیویه‌تی به‌ مرۆقه‌کان، به‌شیویه‌ک خۆی گه‌وره مرۆقی له‌ته‌واوی دروستکراوه‌کانی خۆی جیا کردوه‌ته‌وه

وپله وپایه یه کی تایبه تی پی به خشییوه که نهیداوه به هیچ له دروستکراوه کانی تر، بگره ته واوی دروستکراوه کانیشی بو خزمه تی مروّقه کان دروستکردووه، مروّف به هه موو جوړ و رهنگ وره گه زیکیه وه، به بی جیاوازی له نیوان پیکهاته کانیدا، نه وه تانی خوی گه وره له باره ی ریژی مروّقه وه فهرموویه تی :

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾ [الإسراء : ۷۰] واته : سویند به خوا به راستی نیمه ریزمان له ته واوی نه وه کانی ئاده م گرتووه، به وه ی (زانیا ری و، ژیری و، قه دو قامه تی ریك و جوانمان پی به خشیی، که نه وه مان بو گیانله به رانی تر نه کردووه) و له وشکانیی و، له ده ریادا هه لمانگرتن به و شیوه که که شتی و جوړه ها هو ی ترمان بو گواستنه وه یان پیدان، نه وه تا نیستایش سه ره رای نه وان، خه ریکه ته واوی زه وی و بو شاییه کانی ئاسمانیش ده پشکینئ، ورزق و پوزی پاکیشمان

پیدان، نهك هەر ئهوهنده، بهلكو (وهكو ئيبين كهسير) دهلي: لهچاو زوريك له دروستكراوهكاني خومان به فريشته كانيشه وه پتر قه درو ريزمان گرتوون، بويه زاناكان دهليين: جنسي ئاده مزاد له جنسي فريشته به ريزترن .

زاناياني تهفسير كوكن له سه ر ئه وه ي كه مه به ست له و ته كريم و ريزگرتنه ي كه خواي گه و ره لي ره دا باسي كردووه، ريزي ليناوه به وه ي ژيري وزانست وزانياري پيداوه، ريزي ليگرتووه به وه ي شيوه و پوخساري له ته واوي دروستكراوهكاني تر جوانتر دروستكردووه، بگره ته واوي دروستكراوهكاني خستوه ته خزمه تي مروقه وه، وه كردوشيه تي به جينشين له سه ر زه وي دا، كه ئه مه ي دواييان تايبه تمه نديه كي وايه كه مروقي له سه رجه م مه خولقاتي تر پي جودا ده كريته وه .

ئەم رېز و شكۆمەنديەيش خواى گەورە كە بەخشيويەتى
بەمرۆقەكان وەك مرۆف و جنسى بەشرىەت لەهەندىك پروەو
هەيچ جياوازى نەكردووە لەنيوان كەسەكاندا، چى
لەژياناندا بن يان لەپاش مردنيشيان بىت، موسلمان بن يان
غەيرە موسلمانيش بن، چونكە هەندىك ماف و ئىمتيازات هەيە
پەيوەندى بەمرۆف بوونى مرۆقەكانەو هەيە، نەك بە دين و
ئايىن ورەگەز و ژيانانەو، ئەوەتائى لەدەولەتى ئىسلاميدا،
ياسا و رېيساكانى شەريەتى ئىسلام مافى كەسانى خاوەن
كتىبەكان لەجولەكە و گاور و مەجوسىەكان پاراستو، و زۆريان
لئى ناكريت كە موسلمان بن، لەگەل ئەوەشدا لەسەر موسلمانان
پيويستە ژيان و سەرەوت و مال و سامانيان پياريزن لەبەرەمبەر
وەرگرتنى مەبلەغيكى رەمزي كە سالانە لىيان وەرەدەگيريىت.

پاش مردنيش مرۆف هەر خاوەن رېز و كەرامەتە لای خواى
گەورە و پيغەمبەرەكەى (صلى الله عليه وسلم) بۆيە دەبينيت

کاتیڭ تهرمیڭ به لای پیغه مبهری خوادا تیپهر ده کهن، له بهری
هه لده سیته وه وهک ریژیڭ لهو تهرمه، پیی ده لنین : ئه ی
پیغه مبهری خوا ئه و تهرمه تهرمی که سیکی جوله که بوو،
ئه ویش له وه لامدا ده فه رمویت : « أليست نفسا » [أخرجه البخاری
برقم (۱۲۵۰)] واته : ئایا ئه ویش مروّف نییه ؟

لیروهه بو مان روون دهه بیته وه که مروّف تاچ راده یه ک خاوه نی
که رامهت ورپیژی تاییه ته له ئاینی پیروزی ئیسلامدا،
به شیویه ک ئه و ریژ وپله و پاییه یی که خودا به خشیویه تی
به مروّف له هیچ یاسایه کی دانراوی دهستی مروّفه کانیش
خویاندا به دی ناکریت، ئه ویش هوکاره که ی ئه وه یه خودا وهک
خالق و به دیه ی نه ری مروّف ده زانیت ئه م کائینه گرنه چی
پیویسته و به چ یاسایه ک ماف و که رامه تی پاریزراو ده بیته،
به پیچه وانه ی یاسا دانراوه کانه وه که زاده ی بیرو بوچونی
چهند که سیکه، که هه موویان له ژیر کاریگه ری ده ور به ری ئه و

ژینگه‌یه‌ن که تییدا ده‌ژین به‌دەر له‌و ژینگه‌یه‌ی که که‌سانیک‌ی
تر تییدا ده‌ژین، بۆیه ده‌بینین یاساکان پاش چه‌ند سالیک
داوای هه‌موارکردن (تعديل) کردنه‌وه‌ی ده‌کریت، بگره‌ ته‌نها
یاسایه‌ک له‌چه‌ند سالیک‌ی که‌مدا چه‌ند جاریک هه‌موار
ده‌کریت‌ه‌وه، ئه‌مه‌ش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر که‌م توانای وکورت بینی
بیروبوچوونی مروّقه‌کان، به‌پێچه‌وانه‌ی یاسا و‌پیساکانی خوای
گه‌وره له‌و رۆژه‌وه ناردویه‌تی بو پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی (صلی الله
عليه وسلم) گۆرانکاری به‌سه‌ردا نه‌هاتووه، چونکه یاسا
و‌پیساکانی مه‌حکوم نیین به‌و که‌م وکورتیان‌ه‌ی که به‌دی
ده‌کریت له یاسا ده‌ستکرده‌کانی ده‌ستی مروّف خوایندا .

ئێستاش کاتی ئه‌وه هاتووه ئه‌وه بخه‌ینه روو که ئه‌و ریز
و‌پله‌و‌پایه‌یه‌ی ئاینی پیرۆزی ئیسلام به‌خشیویه‌تی به‌مروّف
چه‌ند رواله‌ت و (مظاهر) یکی گرنگی هه‌یه :

یه کهم : خهلیفایه تی و جینشینى مروّف لهسه ر زهویدا .

خوای گهوره مروّفى کردوو به جینشین لهسه ر زهویدا
وفه رمانى پیکردوو که سه ر زهوى ئاوه دان بکاته وه، بو ئهم
گه یشتن بهم مه بهستهش هه موو دروستکراوه کانى ترى
خسته وه ته خزمه تیه وه، ئه وه تانى له قورئانى پیرۆزدا
فه رموویه تی : ﴿ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيُبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [الانعام : ۱۶۵] واته : هه ر ئه و خوایه ئیوه ی کرده
جینشین لهسه ر رووی ئهم زهوییه دا، هه ندیکتانی به چه ند
پله یه ک سه رخست به سه ر هه ندیکیترا، له بوون و له نه بووندا،
بویه هه یه پاشاودارایه، هه یه گه داو نه داره، تا تاقتیان
بکاته وه له وه دا پیداون ، واته : هه تا خوۆتان و خه لکانى تریش
بزائن ئاخوۆ شوکرانه بزیر ده بن یا نه ؟ بیگومانبه په روه ردگارت

به دکاری و خوین پژی ده کات، له حالیکدا ئیمه هه ر خه ریکی ته سبیح و ته حمیدی توین و، تو به پیروژ راده گرین وله هه رشتیکی نه شیاوو نه گونجاو به دوورت ده تگرین (واته : ئه و کاره به ئیمه بسییره) په روه ردگاریش له وه لامیاندا فه رمووی: بیگومان ئه وی من ئه یزانم ئیوه نایزان .

دووه م : خوای گه وره هه موو دروستکراوه کانی تری خستوه ته حزمه تی مروقه وه .

یه کیتر له تاییه تمه ندیه کانی ئه و ریز و پله و پاییه ی که خوای گه وره داویه تی به مروف ئه وه یه ته واوی مه خلوقات و دروستکراوه کانی به گیاندار و بی گیانیشه وه خستوه ته حزمه تی مروقه وه، له وه ی له ئاسمانه کاندا هه یه له خوړو مانگ و مه جه ره کان، له هینان و بردنی شه و ورۆژ به دوای یه کدا، له وه شی له سه ر زه ویدا هه یه به جوړیک هه ر هه موویان وا

سیّهم : خوی گهوره مروّقی لهسه ر جوانترین شیوه
دروستکردووه.

خوی گهوره ریزیکی زوری له مروّف ناوه بهوهی لهسه ر
جوانترین شیوه ر وخسار وقهد وبالا وتهواوی ئەندامهکانی تری
دروستکردووه، هر بهمهش جودای کردووهتهوه لهتهواوی
دروستکراوهکانی تر، ئەو مروّقهی بهو ههست و حهواسانهی که
پهروهردگار پپی عهطا کردووه توانیووویهتی ههستیّت بهتهواوی
ئهکه گرنهگهکانی ژیانی، بهمهش گهورهیی دهسهلاتی خوی
گهورهی تییدا بهدی دهکریّت، خوی گهوره لهبارهی جوانی
ر وخسار وشییوازی مروّقهوه فهرمووویهتی : ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي
أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ [التین : ۴] واته : بهراستی ئیمه مروّفمان له
ههموو پروویهکهوه له جوانترین شیوه و ریکویکتترین شیوازا
دروست کردووه .

له جيڳايه کي تردا فهرموويه تي : ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ

وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوْرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيْرُ﴾ [التغابن : 3] واته : خواي

گه وره ئاسمانه کان و زه ويی به ههق بهديهيناوه، وه

به جوانترین شیوه ويينه ی ئیوهی کيشاوه: قه لافهت و به ژن و

بالای جوان و رِيك و پِيك و، له گه ل ئه وهموو ژیریی و

ورده کاریبه دا، سه ره نجامیش هه ر بو لای ئه وه، لای ئه وهموو

پاداشت و تۆله یه كه وه رده گرن .

خوای گه وره له زۆر جيڳای تردا باسی له جوانی شیوه وشيوازی

مروّف کردووه، باسی له وه قوناغانه کردووه كه مروّقی پيدا

تيده په رپیت هه ر له وه کاته ی كه له گل باوکه ئاده می دروستکرد ،

پاشان نه وه کانی تری له دلۆپه ئاويك كه ده كه ويته ناو

منالدانی دايکيه وه وپاشان ده بيته پارچه خوينيکی مه يوو

ودوای ده بيته گوشت پاره يه كه و دواتر هه ر له وه گوشت پاره يه

ئيسکی بو دروستکردوو، پاشان ئه وه ئيسکه ی به گوشت داپوشي،

لهپاش ههموو ئه‌مانه و پاش نو مانگ و نو روژ له‌دايك ده‌بيت و ديته دونياوه، ههموو ئه‌م قوناغ به‌نديانه به‌لگه‌يه له‌سه‌ر گرنگي پي‌داني خوي گه‌وره به‌مرؤف، هه‌ر ئه‌وه‌نده له‌به‌رامبه‌ر ئه‌م گه‌وره‌بييه‌ي ده‌سه‌لاتي خوي گه‌وره‌دا ده‌سه‌لاتمان هه‌يه پر به‌گه‌رومان هاوار بکه‌ين و بلينين : ﴿ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴾ [آل عمران : ۱۹۱] ئه‌ي په‌روه‌ردگاري ئيمه‌! هه‌رگيز تو ئه‌م دروستکراوه پر له ورده‌کارييه‌ت بي‌هوده و بي ئامانج دروست نه‌کردوو، تو له‌هه‌موو ناته‌واوييه‌ک پاک رانه‌گرين، ده‌سا تو‌يش له‌ سزاي ناگر بمانپاري‌زه .

چوارهم : ريزگرتي مرؤف به‌به‌خشيئي ژيري ودانايي وحيکه‌ت

پي‌ي .

خوي گه‌وره به‌ده‌قي قورئاني پيروژ باسي ئه‌وه‌ي بو کردووين که ژيري ودانايي وحيکه‌ت وچاو‌روشي و به‌صيره‌تي به‌مرؤف

بهخشیوه، لهگه‌ل ئه‌وه‌شدا ئازادی کردوو و ئیختیاری پیداوو
 له‌هه‌لب‌زاردنی چاک و خراپدا، به‌و مانایه زوری لئ نه‌کردووو
 که گوپ‌رایه‌لی فه‌رمانه‌کانی بئیت، ئه‌مه‌ش بو ئه‌وه‌ی مرؤف هیچ
 بیانوویه‌کی نه‌مینیت لای خوی گه‌وره به‌وه‌ی له‌دیاریکردن
 وه‌ه‌لب‌زاردنی ژیانیدا زور لیکراوه بووه، خوی گه‌وره له‌باره‌ی
 ئه‌و ژیری ودانایی و حیکمه‌ته‌ی به‌خشیویه‌تی به‌ مرؤف
 فه‌رموویه‌تی : ﴿وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا
 وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾ [النحل : ۷۸]
 واته : خوی گه‌وره ئیوه‌ی له‌سکی دایکتان ده‌ره‌یناوه که
 هیچتان نه‌ده‌زانی به‌لام (خوا) گوئ و چاو و دلی پیدان بو
 ئه‌وه‌ی سوپاسی (خوا) بکه‌ن .

گوئ بو ئه‌وه‌ی ئه‌و ده‌نگه‌ خوشانه‌ی که سوود به‌خشن بو ژیان
 پئی ببیستیت، چاو بو ئه‌وه‌ی جوانیه‌کانی دونیای پئی ببینن،
 دل بو ئه‌وه‌ی بیکاته‌وه‌ وه‌ق وراستی پئی جودا بکاته‌وه‌ له

باتل و ناههقی، هەر هه‌موو ئەمانه کلیلی کردنه‌وهی زانست
وزانیاریه‌کانن، که مرۆف له‌نه‌زانی و جه‌هاله‌ته‌وه‌ پرزگار
ده‌که‌ن بۆ زانین و عیلم و مه‌عریفه‌ت، بۆ ئەوهی شوکر و سوپاسی
خوای په‌روه‌ردگاری پێ بکه‌ن، نه‌ک یاخی بی‌ت و بی‌ فه‌رمانی
ئ‌ه‌وی پێ بکات .

ئ‌ه‌و ژیری و بیرو هۆشه‌ی که په‌روه‌ردگار داویه‌تی به‌مرۆف بۆ
ئ‌ه‌وه‌یه به‌ نه‌ه‌ینییه‌کانی ژیان ئ‌اشنا بی‌ت، بۆ ئەوهی تی‌رامینی‌ت
و بی‌ری پێ بکاته‌وه بزانی‌ت حی‌که‌مه‌تی بوونی له‌کو‌ییدا‌یه، ئ‌ایا بۆ
ئ‌ه‌وه دروست‌کراوه بخوات و بخواته‌وه و به‌ئاره‌زووی خو‌ی چۆنی
ده‌وی‌ت و ابکات، یان حی‌که‌مه‌تیکی گه‌وره له‌بوونیدا هه‌یه،
ئ‌ه‌ویش به‌ندایه‌تی‌کردنی خوای گه‌وره‌یه به‌مانا فراوانه‌که‌ی
نه‌ک به‌مانا ته‌سک‌بینیه‌که‌ی وه‌ک هه‌ندی‌ک خه‌لک لی‌ی
تی‌گه‌شتوون، مرۆف ئ‌ه‌گه‌ر به‌راست و دروست بی‌ری کرده‌وه
له‌مه‌به‌ست و حی‌که‌مه‌ته‌کانی ژیان‌ی، ئ‌ه‌وه بی‌گومان مه‌به‌سته

سهره کیه کی خوئی پیکاوه، وهك خواى گهوره فهرموویه تی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاریات: ۵۶] واته: من جنوکه و ئاده میزادم تهنها بوئوه دروست کردووه که به ندایه تی من بکن.

خوئنه گهر مروّف لهم مه بهسته سهره کی و کاره گرنگهی خوئی لایدا، ئه وه مانای ئه وه یه که ئه و بیروهوؤش و ژیرییه ی که خواى گهوره پیی به خشيووه به راست و دروست به کاری نه هیئاوه، بویه خواى گهوره وه صفی ئه م جوّره که سانه ی به ئازهل و که متر له ئازهل یش کردووه، وهك فهرموویه تی: ﴿لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ﴾ [الأعراف: ۷۹] واته: ئه وانهی ده زگای دلیان هه یه و که چی حه قی پیی تیناگهن، چاویشیان هه یه که چی حه قی پیی نابینن، گوئیان هه یه که چی حه قی پیی

نابیستن، ئا ئهوانه وهكو ئازهل وان (له شوينكهوتنى
ئارهزووهكانياندا) بهلكو ئهوانه له ئازهلش ويلا ترن .

سهراى ئهوانهى ئامازهمان پيدا، خواى گهوره زور ريزى ترى
له مروفت ناوه، بهوهى ئيراده وويست وئىختيارى داوته دست
خوى وسهربهستى كردووه، وه فهرمى كردووه بهفريشتهكان
كړنووش وسوزدهى ريزى بو بيهن، وپيغهمبهران و پهراوى
ئاسمانى بو پهوانهكردوون، لهگهلا گهليكت شتى تر كه
ههروه موويان بهريزى مروفت دهردهخن لهناو هه موو
دروستكراوهكانى تردا .

لهسهر ئه و بنه ما بهرز وبهريزانهى كه باسمانكردن، خواى
گهوره مافى مروفتى لهئيسلامدا ديارىكردووه، ماف گهليكت پيش
سيازده سده لهراگهياندى جارنامهى گهردونى مافهكانى
مروفت لهلايهن نهتهوه يهگرتووهكانهوه، خواى گهوره

لهقورئانی پیروژدا ئەو مافانەى بۆ مروۆقەکان بریارداوه وهیچ
کهسیکیش ناتوانییت لیى زهوت بکات، بهو مه رجەى مروۆف خوۆى
شایستهى ئەو مافانه بیّت و ریزیان بگریّت، به پیچهوانه وه ئەو
کاته به دهستهى خوۆى خوۆى دهخاته ریزی که متر له ئازە لیشه وه .

خوای گه وره به شایستهى ئەوه مان بزانیّت که بهندهى
راسته قینهى خوۆى بین، بۆ ئەوهى به گویرهى ئەوهى داوای
لیکردووین ریزی خوۆمان ومافه کانمان بگرین .

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم